

Věrní zůstaneme

Mnichovská dohoda, následné rozbití republiky a německá okupace šokovaly českou veřejnost. Zklamání Čechů ještě umocnil fakt, že se v březnu 1939 Slovensko vydalo cestou samostatnosti. Ovšem i většina Slováků brzy pocítila, že Tisův režim je něčím zcela jiným, než si původně představovala. Tisíce vojáků, politiků, umělců a dalších občanů uprchly z okleštěné republiky hned po Mnichovu a mnozí z nich se zapojili do budování zahraničního odboje. Do jeho čela se záhy postavil **Edvard Beneš**, který již 15. března 1939 veřejně protestoval proti okupaci své země. Beneš očekával vypuknutí války mezi Západem a nacistickým Německem, která podle něj jediná mohla dát naději na obnovení Československa. Podle československé legislativy nastal válečný stav již 17. září 1938. Na podzim 1939 sestavil Beneš se svými spolupracovníky **Československý národní výbor**, který měl politicky reprezentovat československý zahraniční odboj a především exilovou armádu. Benešův odboj totiž zpočátku narážel na nezáměr britské a francouzské vlády, neboť ty stále oficiálně stály na pozicích mnichovské dohody. Situace se v tomto směru začala pozvolna měnit až po napadení obou zemí hitlerovským Německem v průběhu roku 1940. Dne **9. července 1940** požádal Edvard Beneš britskou vládu o uznání Československého národního výboru jako představitele československé vlády v exilu. Britové odpověděli kladně již 21. července 1940, ale vládu, k velké nelibosti československých představitelů, označili jako prozatímní. Postupně bylo v Londýně vybudováno kompletní exilové vedení státu – vedle nejrůznějších ministerstev také Nejvyšší účetní kontrolní úřad, aby byla dokazatelná hospodárnost počínání exilu závislého na půjčkách mocností. Dále byla zřízena **Právní rada**, která částečně suplovala Nejvyšší správní soud, a **Státní rada**, která plnila roli poradního orgánu prezidenta a z valné části převzala roli Národního shromáždění, ovšem s podstatným omezením – nesměla exilové vládě vyslovit nedůvěru. Po nacistickém útoku na Sovětský svaz uznala Moskva **Benešovu exilovou vládu**. Stejný krok učinila vzápětí i britská vláda.

Benešův exil udržoval tajné spojení s předsedou protektorátní vlády generálem A. Eliášem, který mu – spolu se státním prezidentem E. Háchou – vyjádřil loajalitu. Benešovo očekávání, že se oba vzdají ve vhodný okamžik svých funkcí v protektorátu, se však nenaplnilo.

Podobně jako za první světové války s T. G. Masarykem vsadil Beneš i tentokrát na přímou akci – ustavil zahraniční československé vojsko, aby Spojencům dokázal, že to s obnovou svého státu myslí vážně: „**Nic nemůže Spojence přesvědčit více než vlastní prolitá krev za stát, který neexistuje a který chceme znovu**

obnovit.“ Poprvé se **českoslovenští vojáci** účastnili bojů při obraně Francie na jaře 1940 a v průběhu tohoto roku byli letci nasazeni do bitvy o Británii. Další vojenská jednotka byla zřízena na Středním východě, kde se pod velením generála Karla Klapálka účastnila bojů u afrického Tobrúku. Od začátku roku 1942 začala vznikat československá vojenská jednotka v Sovětském svazu. Ta se pod velením Ludvíka Svobody proslavila již nedlouho po svém vzniku v roce 1943 při bojích u Sokolova a v podobě brigády se podílela na osvobození Kyjeva.

Nejnámější odbojovou akcí v protektorátu byl **atentát na zastupujícího říšského protektora Heydricha dne 27. května 1942**. Akce, připravená londýnským exilem, a následné kruté represe upoutaly pozornost celého světa na bojující Československo. To také bylo hlavním důvodem pro odznamenání mnichovské dohody, což bylo Benešovým hlavním cílem.

V důsledku zapojení Sovětského svazu (22. 6. 1941) a Spojených států amerických (7. 12. 1941) do války začal postupně klesat mezinárodněpolitický vliv Velké Británie, a to ve prospěch těchto rodících se „supervermoci“. Bylo zřejmé, že Československo bude osvobozeno Rudou armádou, a proto se **Beneš rozhodl uzavřít spojeneckou smlouvu se Sověty** (12. 12. 1943). Počítal s tím, že úzké spojení Československa se SSSR zajistí naší zemi vnější bezpečnost a silné zastání na mezinárodní úrovni. Obdobné smlouvy chtěl podepsat nejdříve se západními mocnostmi, které však neprojevily zájem, tudíž ve výsledku zůstalo jen u smlouvy se Sovětským svazem, jehož Rudá armáda na jaře 1944 dosáhla československých hranic na Podkarpatské Rusi.

Na tomto národnostně a jazykově pestrém území se však nepodařilo československé vládní delegaci obnovit svoji svrchovanost, neboť Moskva využila dlouhodobého usilování Ukrajinců o připojení tohoto území k Ukrajině. Československo pak o tento neorganický prvek nijak zvlášť nestálo a souhlasilo s jeho postoupením. Tamější mužské obyvatelstvo alespoň posloužilo k doplnění boji oslabeného nejvýznamnějšího československého pozemního zahraničního útvaru – 1. československého armádního sboru v SSSR, který se stal základem poválečné československé armády.